

26.3.2012

Valtiovarainministeriö
Anne Kauhanen-Simanainen

Valtiovarainministeriön kirje 29.2.2012, VM 125:02/2007

JULKISHALLINNON TIETOLUOVUTUSTEN PERIAATTEET JA KÄYTÄNNÖT

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa julkaisusta Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt, jossa tavoitteena on julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistäminen.

Oikeusministeriö katsoo, että julkishallinnon tietojen luovuttamisen maksuttomuus ja tietovarantojen laaja käyttö ovat kannatettavia periaatteita. Kyseisiä periaatteita on tavoiteltu valtionhallinnossa jo vuosikymmeniä ja mm. PERA-työryhmässä (perustietovarantojen rajapinnat) on määritelty vaatimuksia perustietovarantojen rajapintojen arkkitehtuurille. PERA:n tavoitteena on edistää tietovarastojen avoimuutta ja saavutettavuutta.

1. Tietoluovutuksia koskevista periaatteista , niiden toteuttamisesta ja vaikutuksista

PERA-työryhmässä laadittu periaate (periaate 1) siitä, että julkisen hallinnon viranomaisten välisistä tiedon sähköisistä vakimuotoisista luovutuksista viranomaistarkoituksiin valtakunnallisten perusrekistereiden osalta ei peritä maksuja, on jo otettu huomioon vuoden 2013 budjetin laadinnassa. Keskeiset perustietovarannot, kuten väestötieto- ja kiinteistötietojärjestelmä tulevat olemaan maksuttomia viranomaisten välisessä käytössä. Maksuttomuus kompensoidaan korvaamalla palvelua tuottavalle taholle palvelumaksujen menetykset. Määräraha leikataan palvelua käyttävien viranomaisten budjeteista.

Periaatteessa 2 ehdotetaan, että julkisen hallinnon viranomaisten sähköisessä muodossa olevat tiedot olisivat mahdollisimman laajasti kansalaisten, yritysten, tutkimuksen, koulutuksen ja koko yhteiskunnan saatavilla tietoja koskevat luovutus- ja muut rajoitukset huomioon ottaen. Tiedot luovutettaisiin ensisijaisesti maksutta tai irrotuskustannuksella.

Oikeusministeriön valtakunnallisten rekistereiden ylläpitäjä on oikeusrekisterikeskus. Valtakunnallisia rekistereitä ovat mm. sakkorekisteri, rikosrekisteri ja tuomiorekisteri sekä yksityisoikeudelliset rekisterit kuten liiketoimintakielto-, eläintenpitokielto-, konkurssi- ja yrityssaneeraus-, kuulus-, velkajärjestely- ja ylikuormamaksurekisteri.

Näistä rekistereistä luovutetaan aineistoa muille viranomaisille ja kuulusrekisterin tiedot ovat saatavissa internetin välityksellä. Oikeusrekisterikeskuksen toimintaa rahoitetaan tietoluovutuksilla saaduilla tuloilla. Näiden tulojen menettäminen tulee korvata, mikäli laaja maksuttomuus toteutetaan.

Rajapintapalveluiden määrittely ja toteutus rekistereihin edellyttää investointeja, jotka tulee kompensoida ministeriöille. Lisäksi metatietojen lisääminen tietoaaineistoihin on alkuinvestointi ja aiheuttaa jatkuvia ylläpitokustannuksia. Tietojen käytön laajeneminen lisää neuvonnan työmäärää rekisterinpitäjällä.

Mikäli tietojen tarvitsija haluaa lisäpalvelua, esimerkiksi datan suodattamista tai koostamista haluamaansa yksilölliseen muotoon, pitää tästä voida periä hinnaston mukainen maksu.

Periaate 2 toteutettaisiin vaiheittain aloittaen perusrekistereistä. Suunnitelmallinen ja hallittu eteneminen ottaen huomioon yllä mainitut muutosten taloudelliset vaikutukset on kannatettavaa.

2. Julkisten hallinnon avoimen datan lisenssimallista ja sen soveltuvuudesta perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen

Työryhmä ehdottaa, että avoimen datan lisenssimalli käsitellään ja vahvistetaan JHS – prosessin kautta. Ehdotus on hyvä. Tällöin tulee otetuksi huomioon kaikki lisenssimalliin liittyvät näkökohdat.

3. Perusrekisteritietojen käyttöehdoista ja niiden soveltamisesta perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

Kuten työryhmä toteaa, lainsäädännön vaihtelevuudesta johtuen suoraan kaikkiin perusrekistereihin soveltuvien käyttöehtojen laatiminen ei ole tarkoituksenmukaista. Työryhmän ehdotus, että perusrekisteritietojen käyttöehdot käsitellään JHS – prosessin kautta on kannatettava.

4. Ehdotetuista toimenpiteistä

Tehtävänjako VM:n, ministeriöiden ja virastojen kesken näyttää toteuttamiskelpoiselta. Toteuttaminen kuitenkin edellyttää riittävän aikataulun antamista rajapinta- ym. muutoksille sekä riittävän rahoituksen saamista investointien ja ylläpitokustannusten kattamiseksi. Tarkoituksenmukaisinta olisi, ettei vanhojen, lähiaikoina uusittaviksi tulevien tietojärjestelmien osalta rajapintamuutoksia olisi enää tarpeen tehdä. Uusien tietojärjestelmähankkeiden yhteydessä vaatimukset on toteutettavissa.